

המשק הישראלי והשתלבותו בעולם

פורום הסטודנטים לכלכלה של אוניברסיטת תל אביב

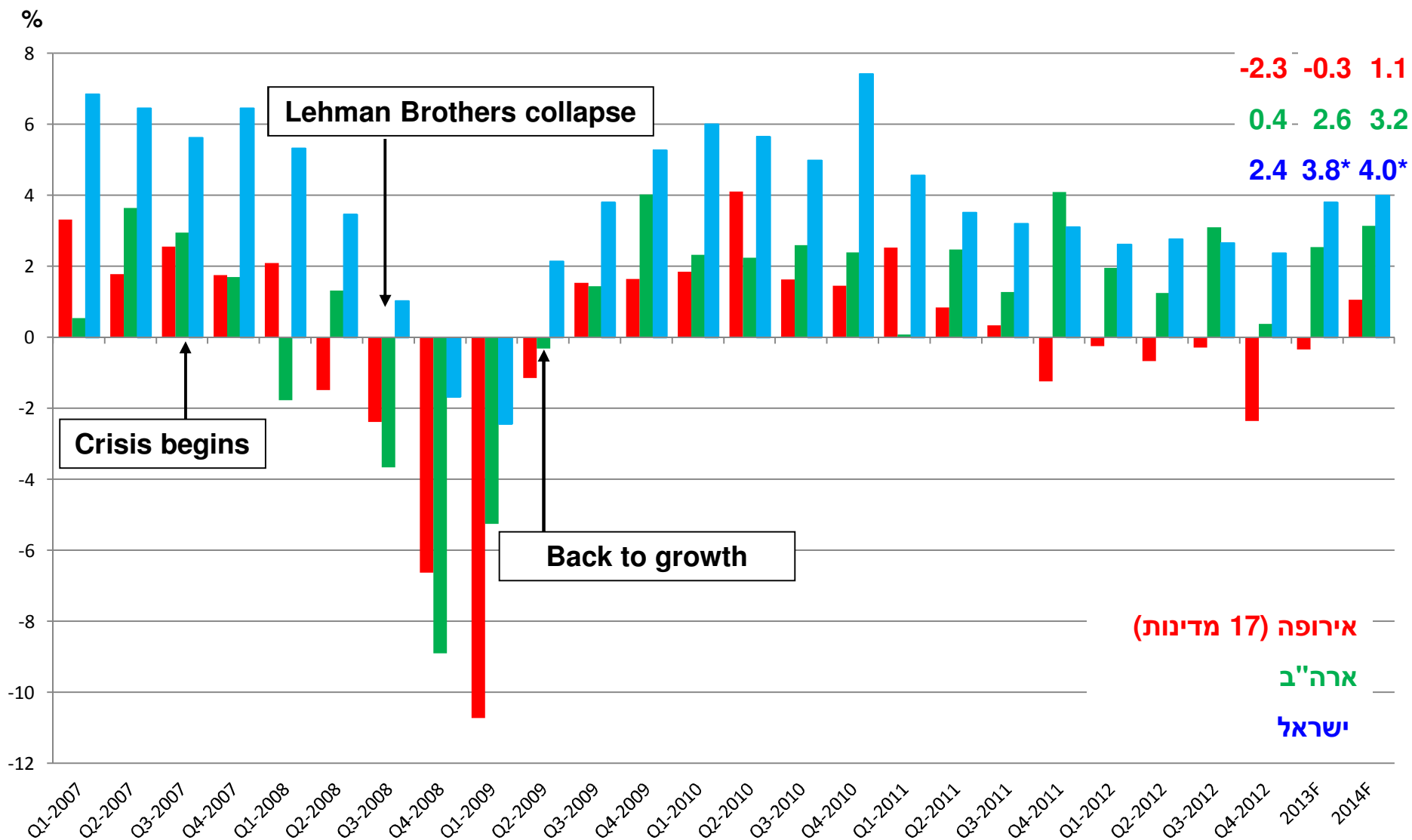
פרופ' צבי אקשטיין

המרכז הבינתחומי הרצליה ואוניברסיטת תל
אביב

24 באפריל 2013

התמונה המקור כלכלית

שיעורי צמיחה - ישראל, ארה"ב ואירופה

שיעורי שינוי רבעוניים במונחים שנתיים. * בניכוי הזרמת הגז ממאגר "תמר", צמיחה של 2.8 ב-2013 ו-3.3 ב-2014.

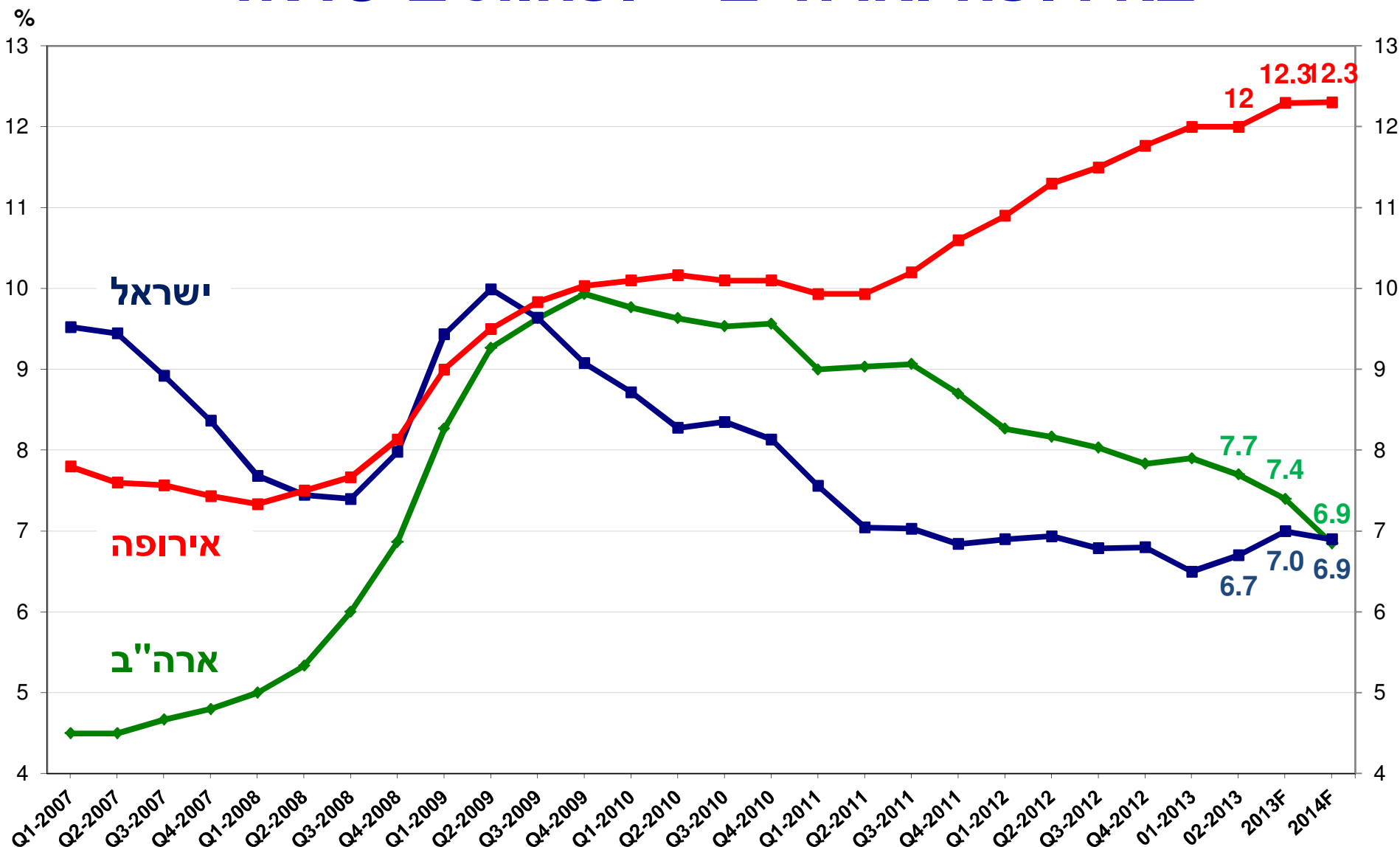
מקור: נתוני OECD, תחזיות של בנק ישראל (מרץ 2013), ה-Federal Reserve (מרץ 2013) וה-IMF (אפריל 2013).

תחזית הצמיחה של קרן המטבע הבינלאומית

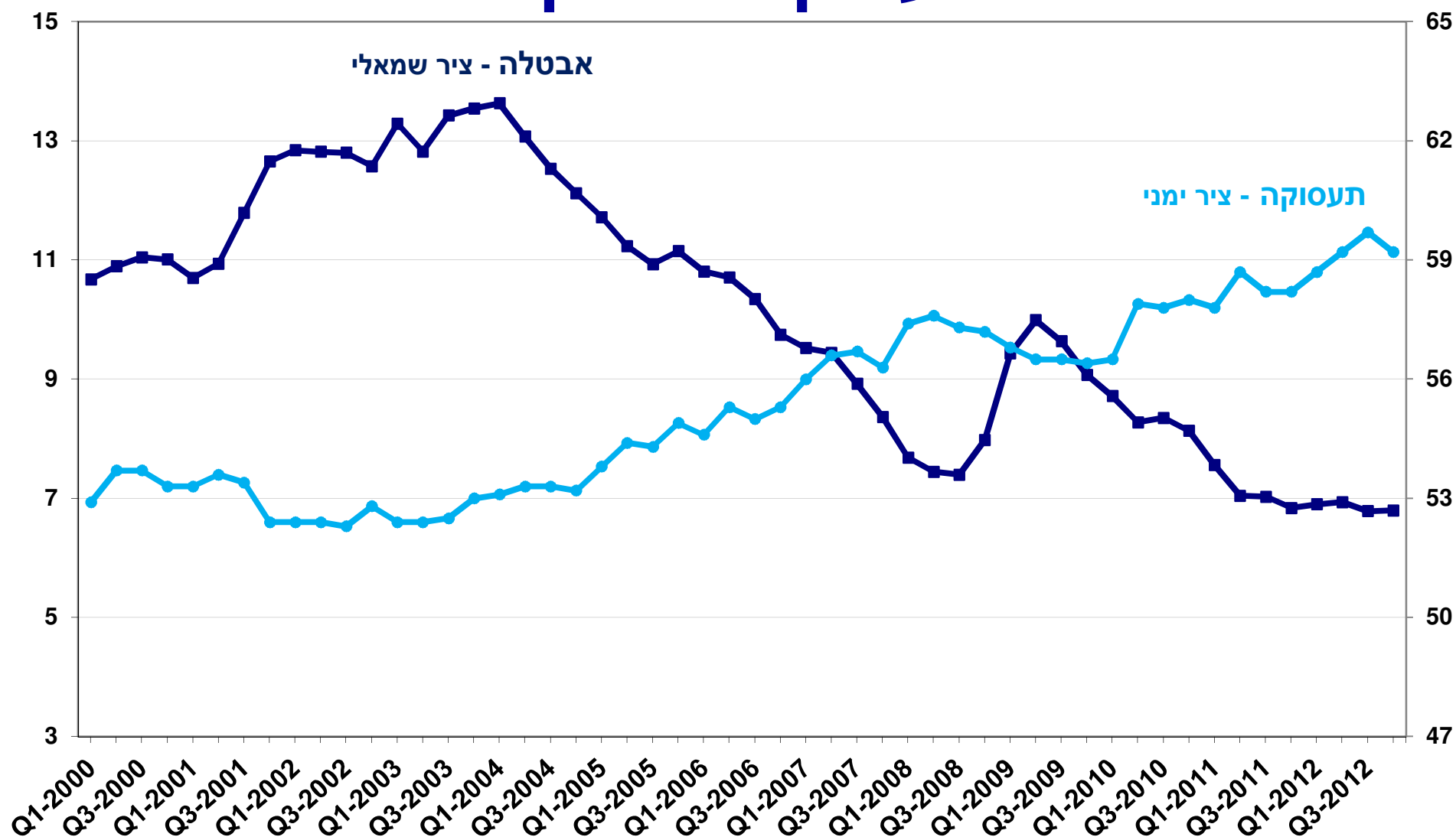

מקור: IMF (אפריל 2013).

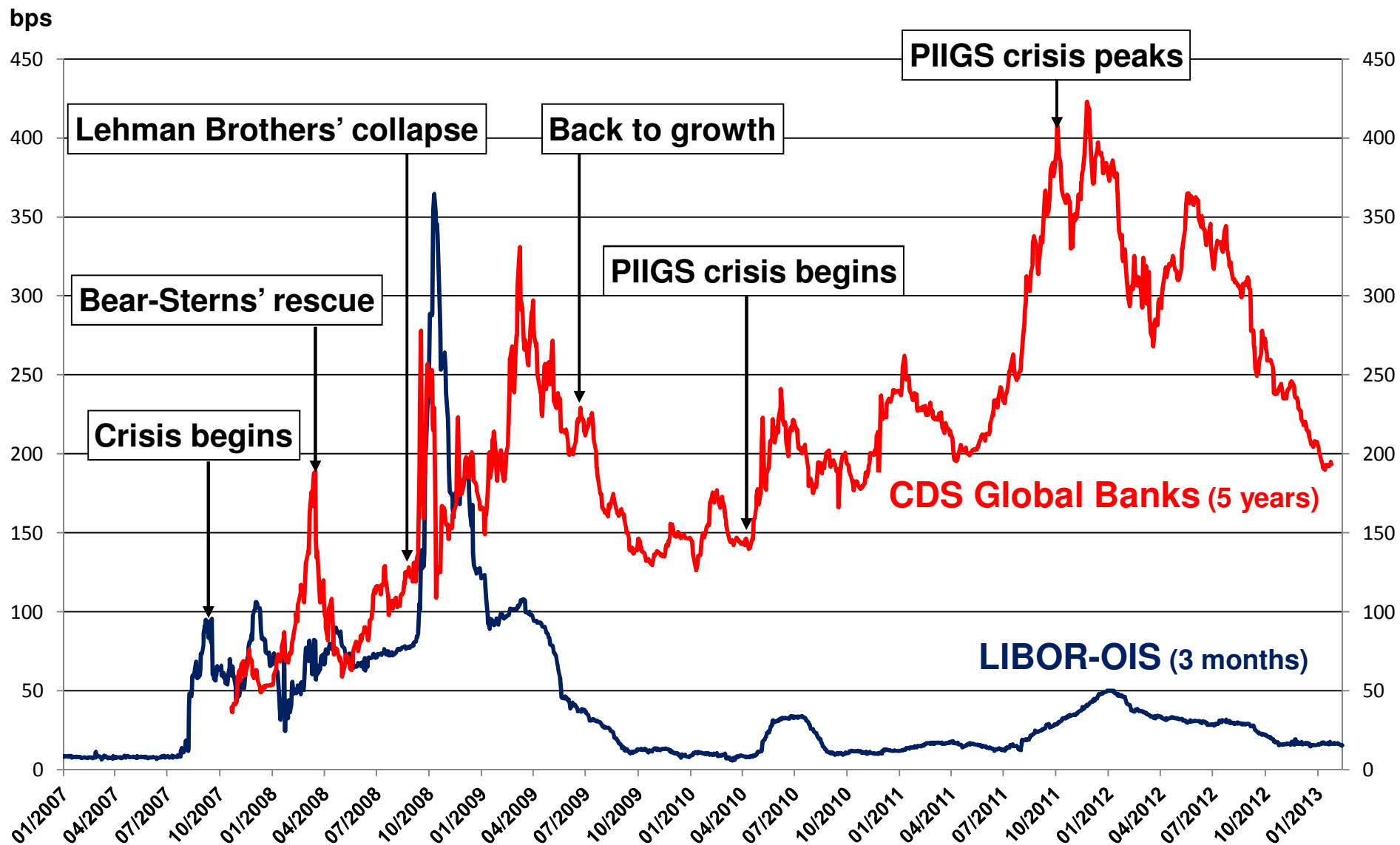
שיעורי האבטלה מדגישים שהמשבר הראלי עדיין באירופה וארה"ב – ופחות בישראל

אבטלה: חזרה לרמה הרגילה! האם התעסוקה תמשיך לגדול?

אירופה - המשבר הפיננסי עדיין כאן?

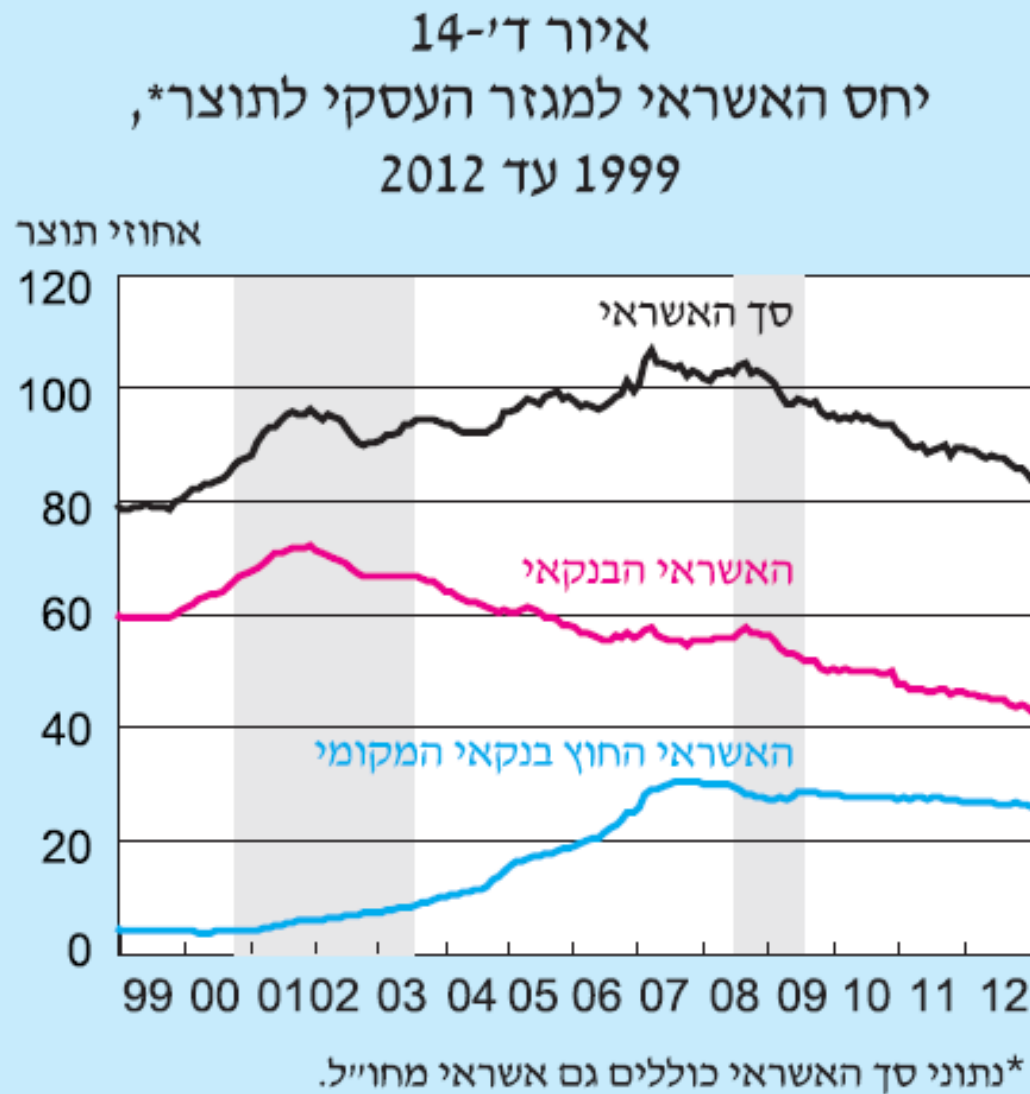
החוזק של המשק הישראלי

- השווקים הפיננסיים
- המדיניות הפיסקאלית – תקציב הממשלה
- מאזן התשלומים
- מדיניות מוניטארית ויציבות המחירים

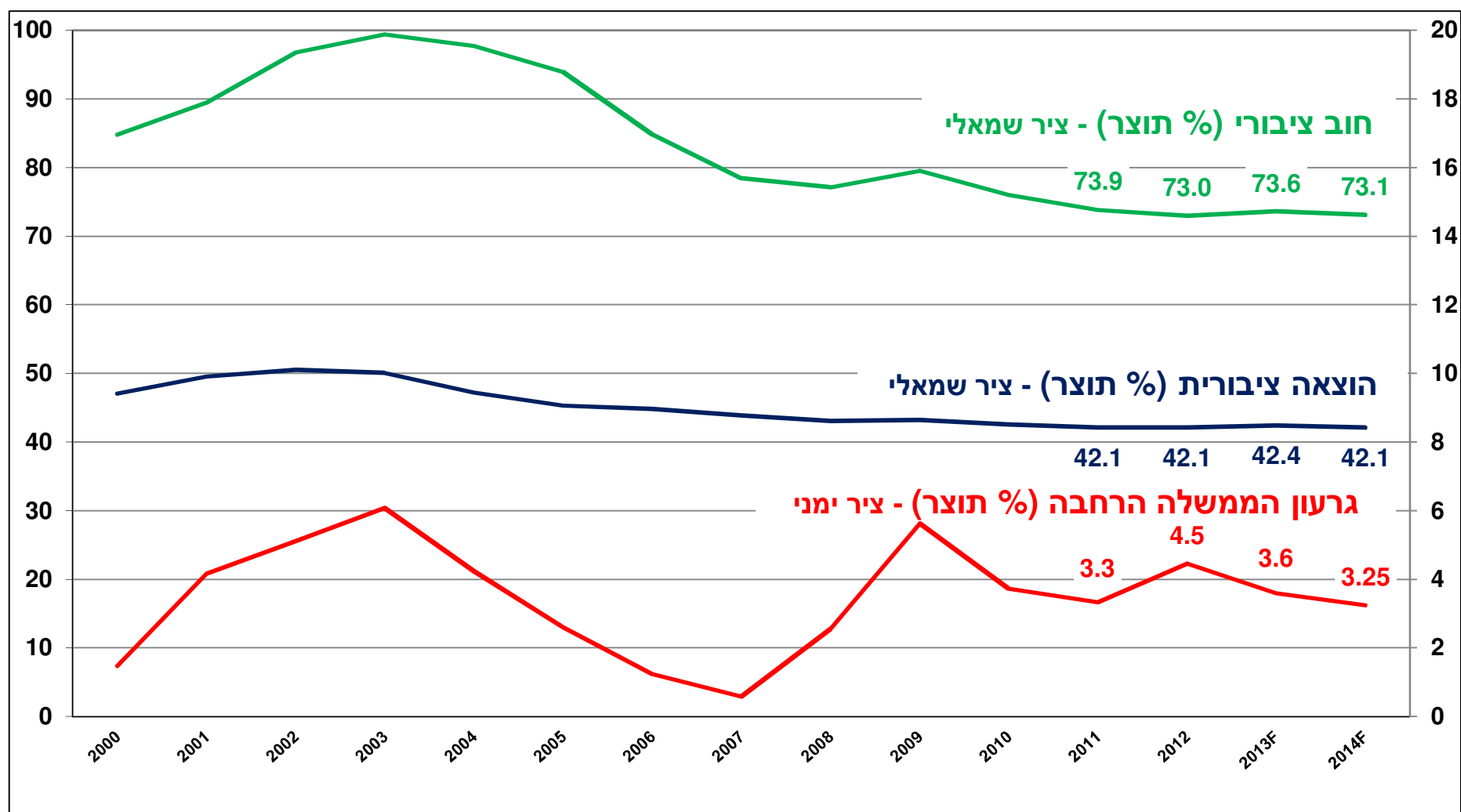
השווקים הפיננסים מתפקדים יציב, אבל..

- החוב הציבורי והפרטי ברמה סבירה וללא צמיחה יוצאת דופן – מלבד חוב קונצרני....
- רמת ההון של הבנקים היא בממוצע העולמי (14.6%); יחס הון הליבה לרכיבי הסיכון (8.9%): הבנקים יציבים – אבל יש ירידה מתמשכת באשראי יחסית לתוצר עסקי
- שיעור החיסכון יחסית גבוה (18%)
- אין חשיפה למכשירים פיננסים מתקדמים (MBS, CDO, CDS); שוק בין בנקאי מצומצם; אין בועת נדל"ן - עדיין...
- דרישות ההון לבנקים; מגבלות באשראי חוץ בנקאי; חוסר באיגוח - יוצרות מגבלות על אשראי לעסקי

האשראי לסקטור העסקי

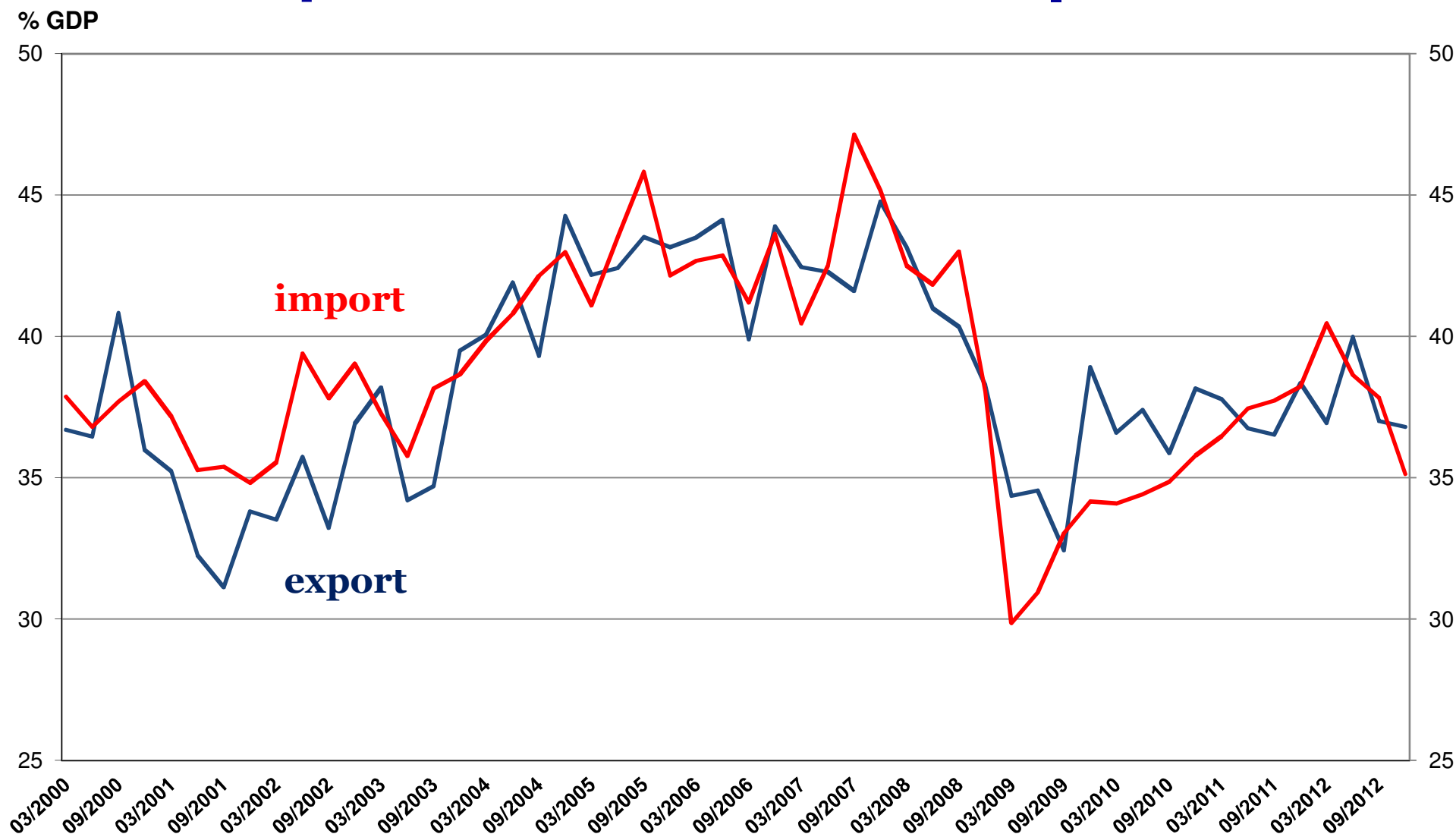
מדיניות פיסקאלית: שמרנית ואמינה (?2013)

תקציב 2013-2014

- על פי כלל ההוצאה, תקציב 2013 יגדל ריאלית ב-4.5% יחסית לתקציב 2012, ותקציב 2014 יגדל ריאלית ב-3.3%
- למרות זאת תידרש התאמה יחסית להתחייבויות הממשלה של כ-12-14 מיליארד ₪ ב-2013, ו-7 מיליארד נוספים ב-2014
- עמידה ביעדי גרעון של 3.6% תל"ג ב-2013 ו-3.25% תל"ג ב-2014 תחייב תוספת מסים שנתית של כ-8 מיליארד ₪ (עליה של 1% בכל מרכיבי המס, לא כולל ביטול פטורים)

מאזן התשלומים: חוזרים לעודף

סה"כ סחורות ושירותים. מחושב מסדרות במחירים שוטפים.

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

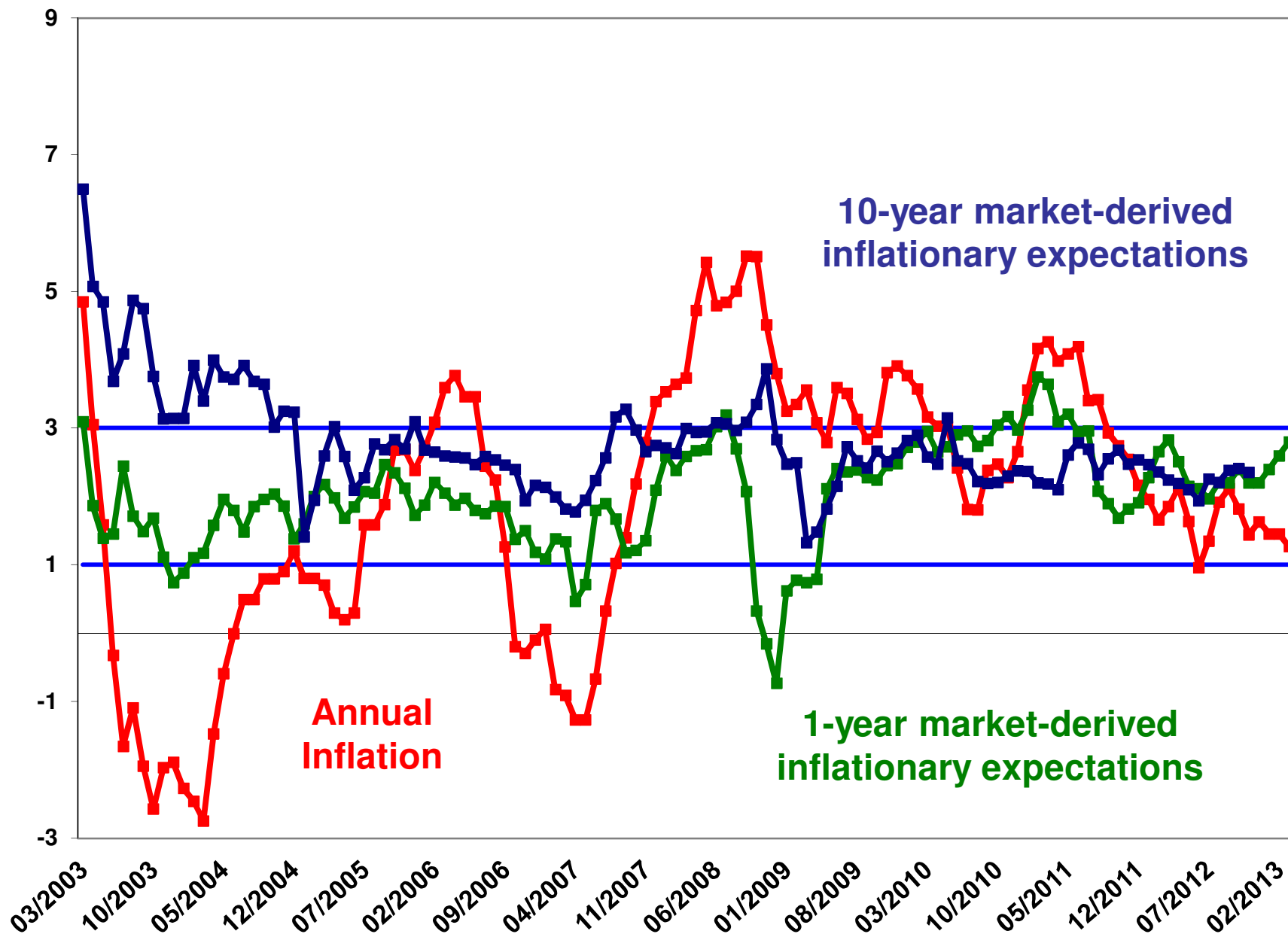
החשבון השוטף: חוזרים לעודף, לחץ על התחזקות השקל

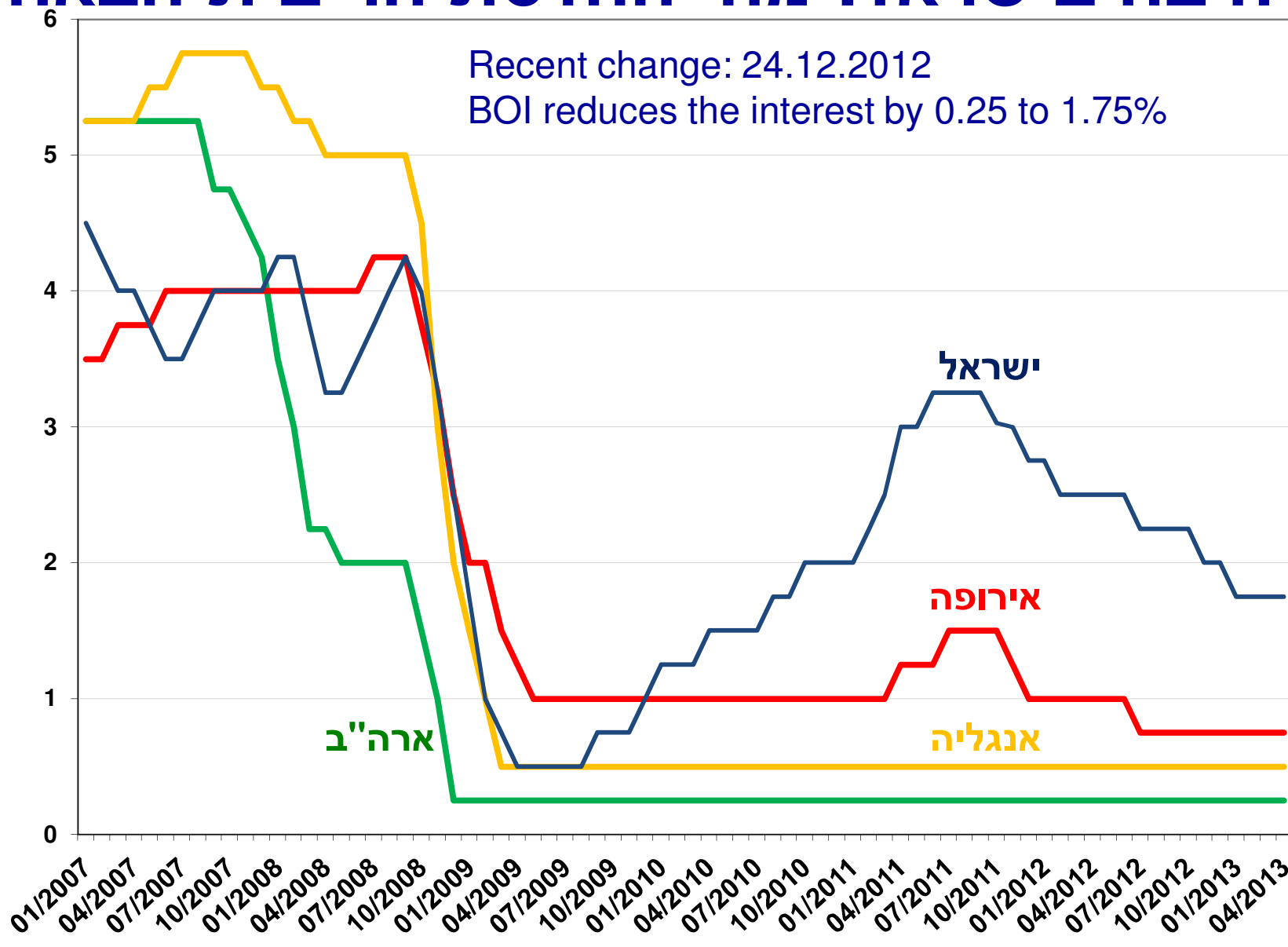
מדיניות מוניטארית

- **יעד מרכזי:** יציבות מחירים, אינפלציה של 1%-3%
- **יעד משני:** תמיכה בצמיחה ותעסוקה תחת מגבלת יעד האינפלציה
- **כלים:** ריבית והתערבות בשוק מט"ח
- **יעד נוסף:** יציבות פיננסית
- **כלים:** פעילות בשווקי ההון וצעדים "מאקרו-יציבותיים" (לדוגמא: מגבלות על התרחבות שוק הנדל"ן ומגבלות על קניות אג"ח ונגזרות מט"ח)

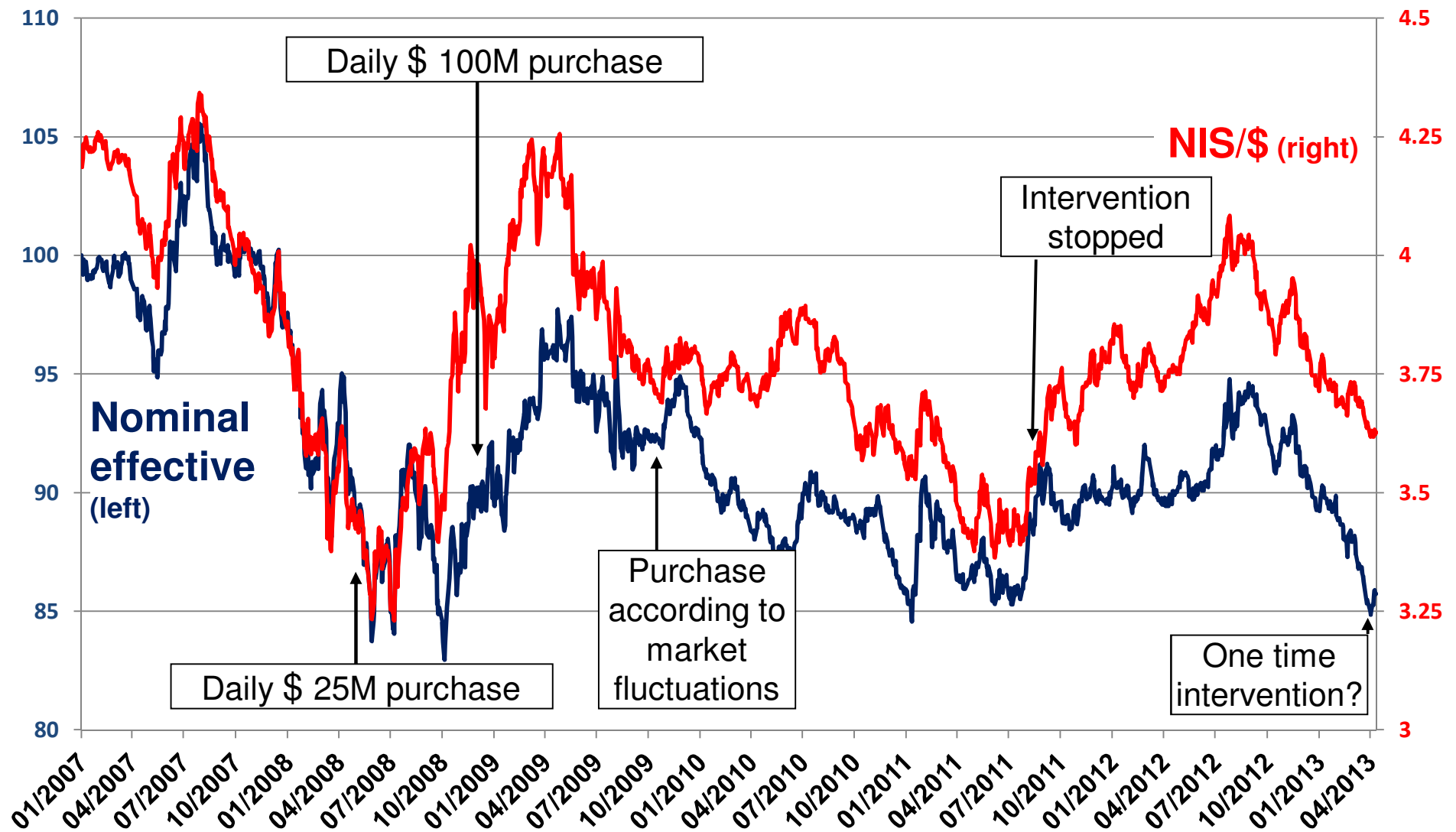
האינפלציה חוזרת למרכז היעד

מדיניות ריבית: מרחיבה במערב (2015); מעט מרחיבה בישראל: מהי החלטת הריבית הבאה?

מדיניות לא שגרתית בשוק מט"ח: התערבות בעת תנועות חריגות המשפיעות על המשק; צבירת יתרות; בטוח ארוך - הימנעות מהתערבות

יעד מדיניות הממשלה

- יעד המדיניות: צמיחה וצמצום אי השוויון

- כדי להשיג זאת, יש להעלות את שיעור התעסוקה ואת הפריון

$$\text{gdp/population} = \text{gdp/employed} * \text{employed/population}$$

הפריון שיעור התעסוקה

הערוך על תעשייה וייצוא

התעשייה בישראל ביחס לארה"ב:

תוצר לעובד, הון לעובד והוצאות מו"פ

(ישראל כאחוז מארה"ב)

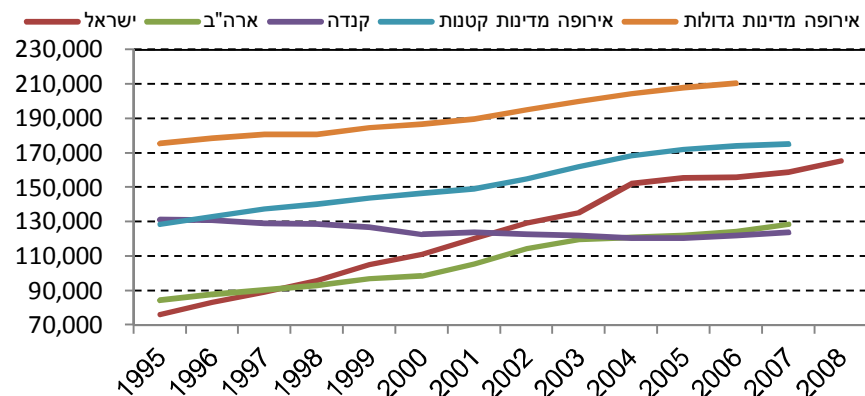
הוצאות מו"פ % מהתוצר הענפי		הון לעובד		תוצר לעובד		
2003-2007	1995-2000	2003-2007	1995-2000	2003-2007	1995-2000	
חלוקה לפי עוצמה טכנולוגית:						
35	71	86	74	43	45	תעשייה מסורתית
139	62	161	135	57	55	תעשייה מעורבת מסורתית
59	38	119	114	74	60	תעשייה מעורבת עילית
105	85	137	116	83	78	תעשייה עילית

ממוצעים רב שנתיים.

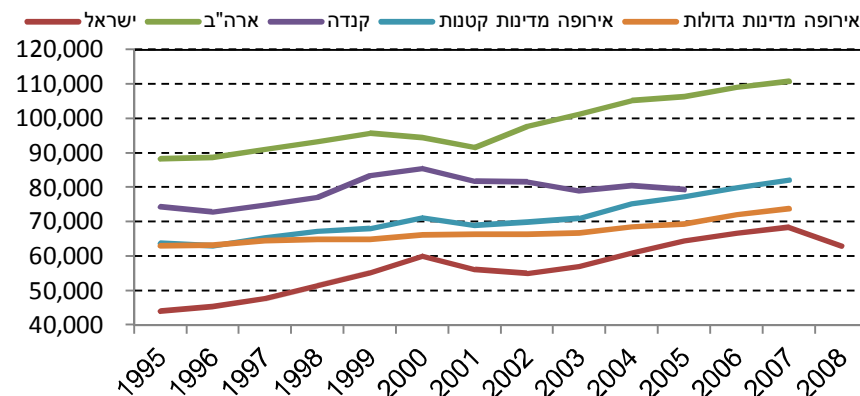
מקור: חברת אפלייד אקונומיקס במימון המדען הראשי.

כלל התעשייה

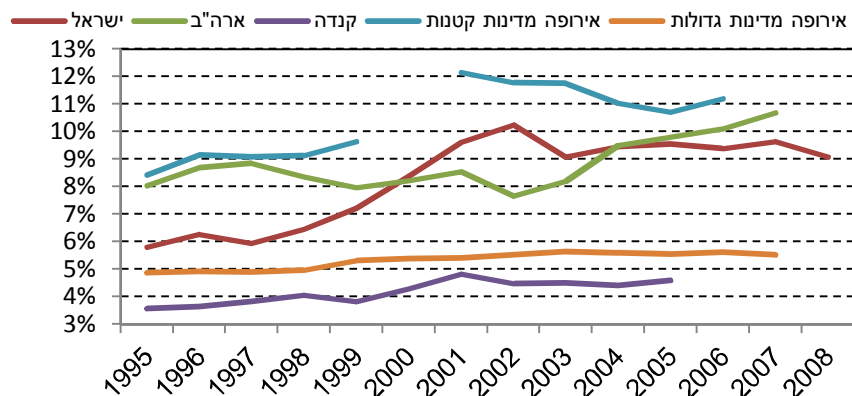
הון לעובד (דולרים במונחי PPP של 2005)

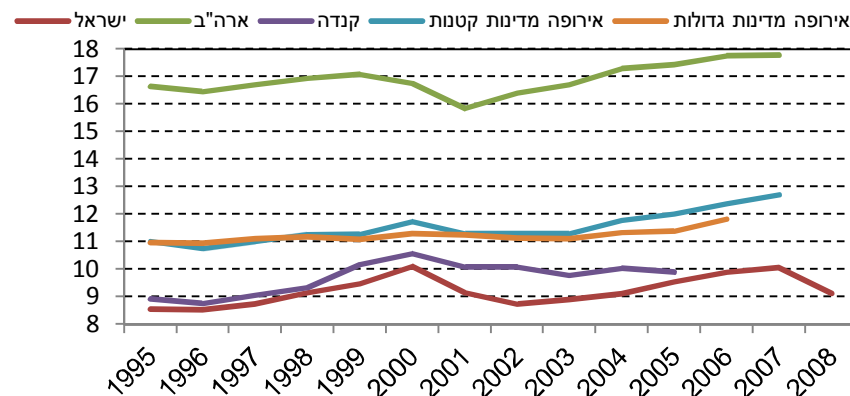
תוצר לעובד (דולרים במונחי PPP של 2005)

הוצאות מו"פ כאחוז מהתוצר הענפי

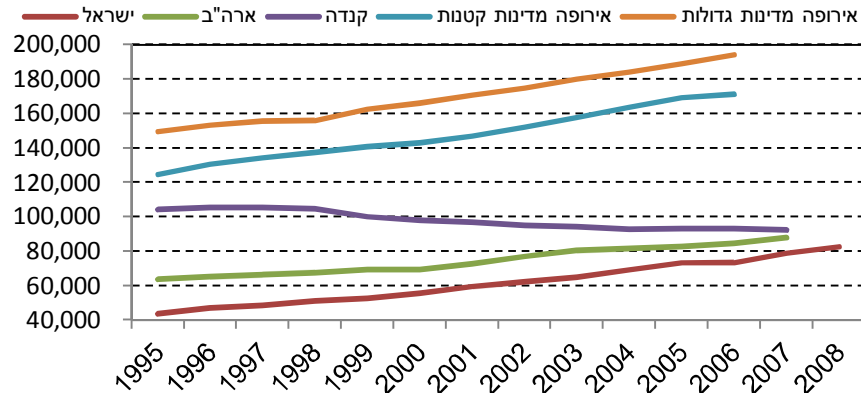

פריון כולל (Total Factor Productivity)

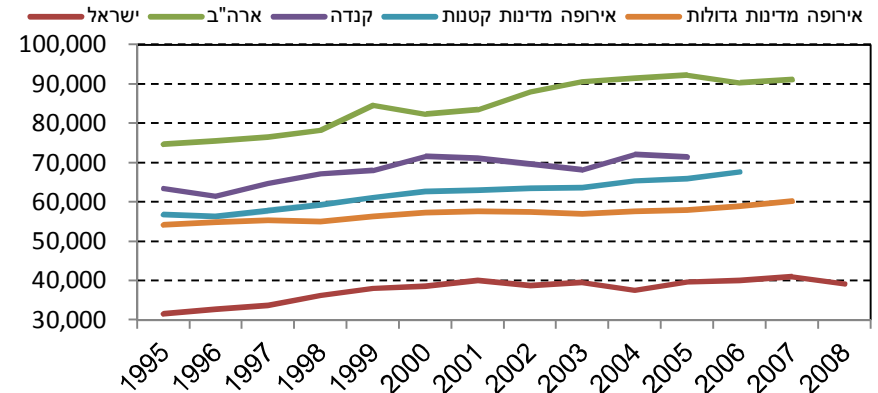

תעשייה מסורתית

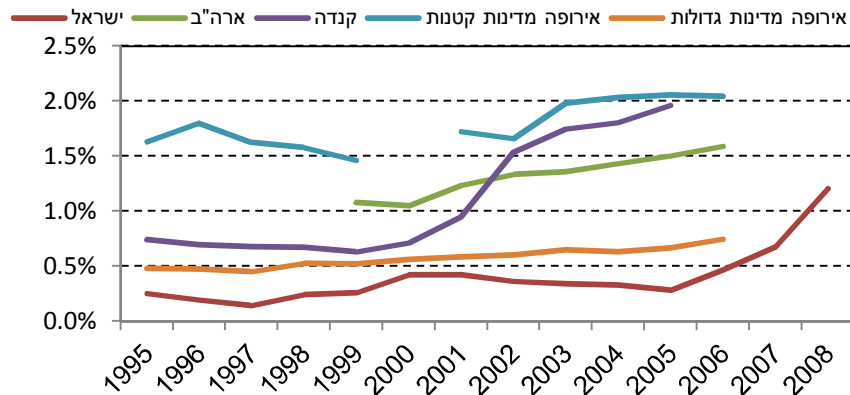
הון לעובד (דולרים במונחי PPP של 2005)

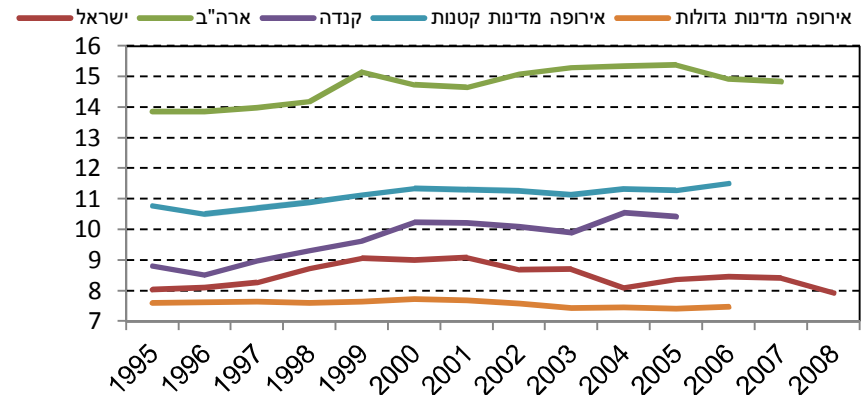
תוצר לעובד (דולרים במונחי PPP של 2005)

הוצאות מו"פ כאחוז מהתוצר הענפי

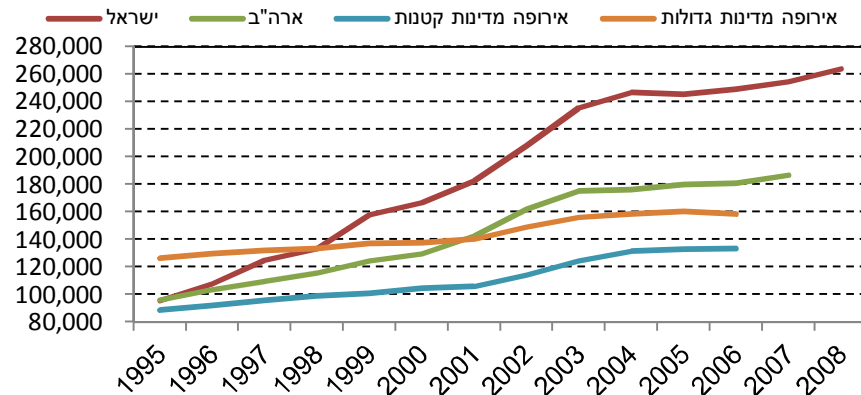

פריון כולל (Total Factor Productivity)

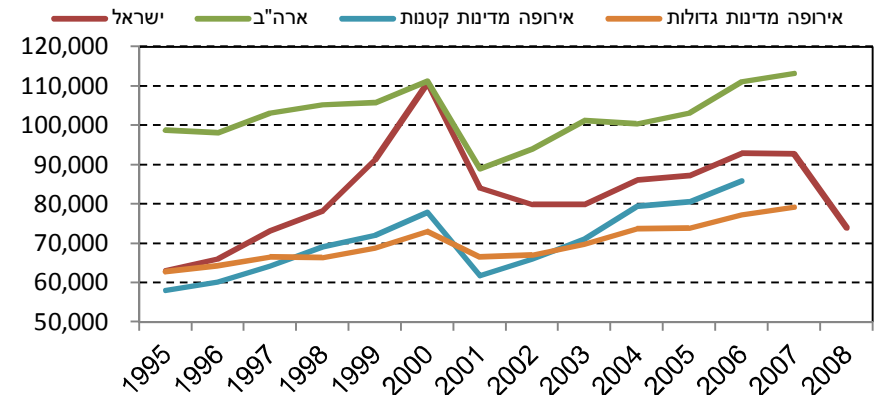

תעשייה עילית

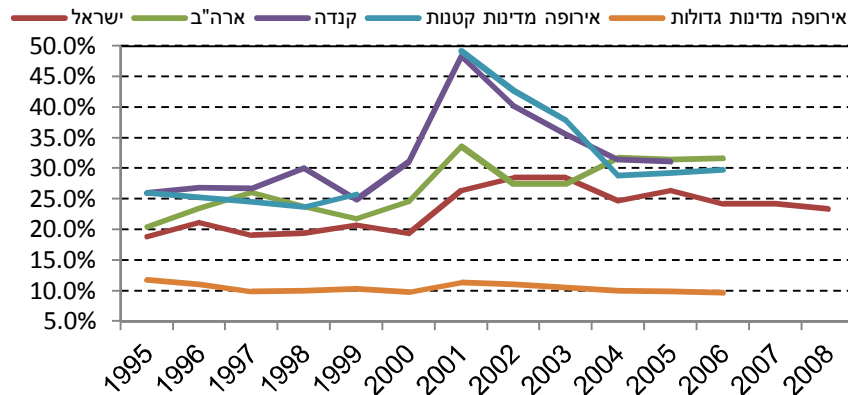
הון לעובד (דולרים במונחי PPP של 2005)

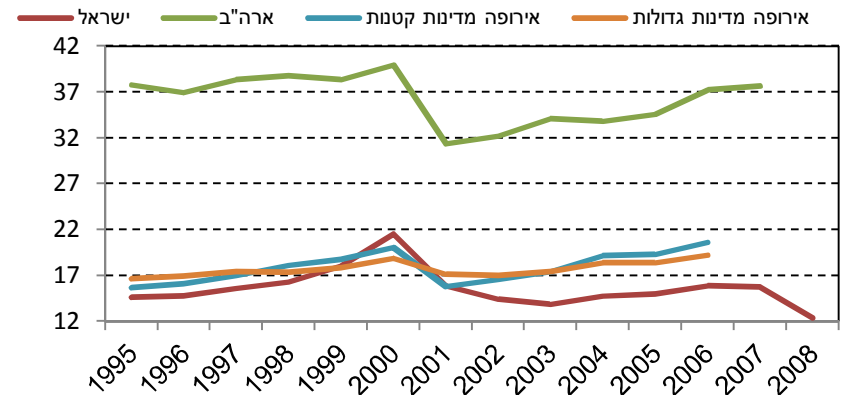
תוצר לעובד (דולרים במונחי PPP של 2005)

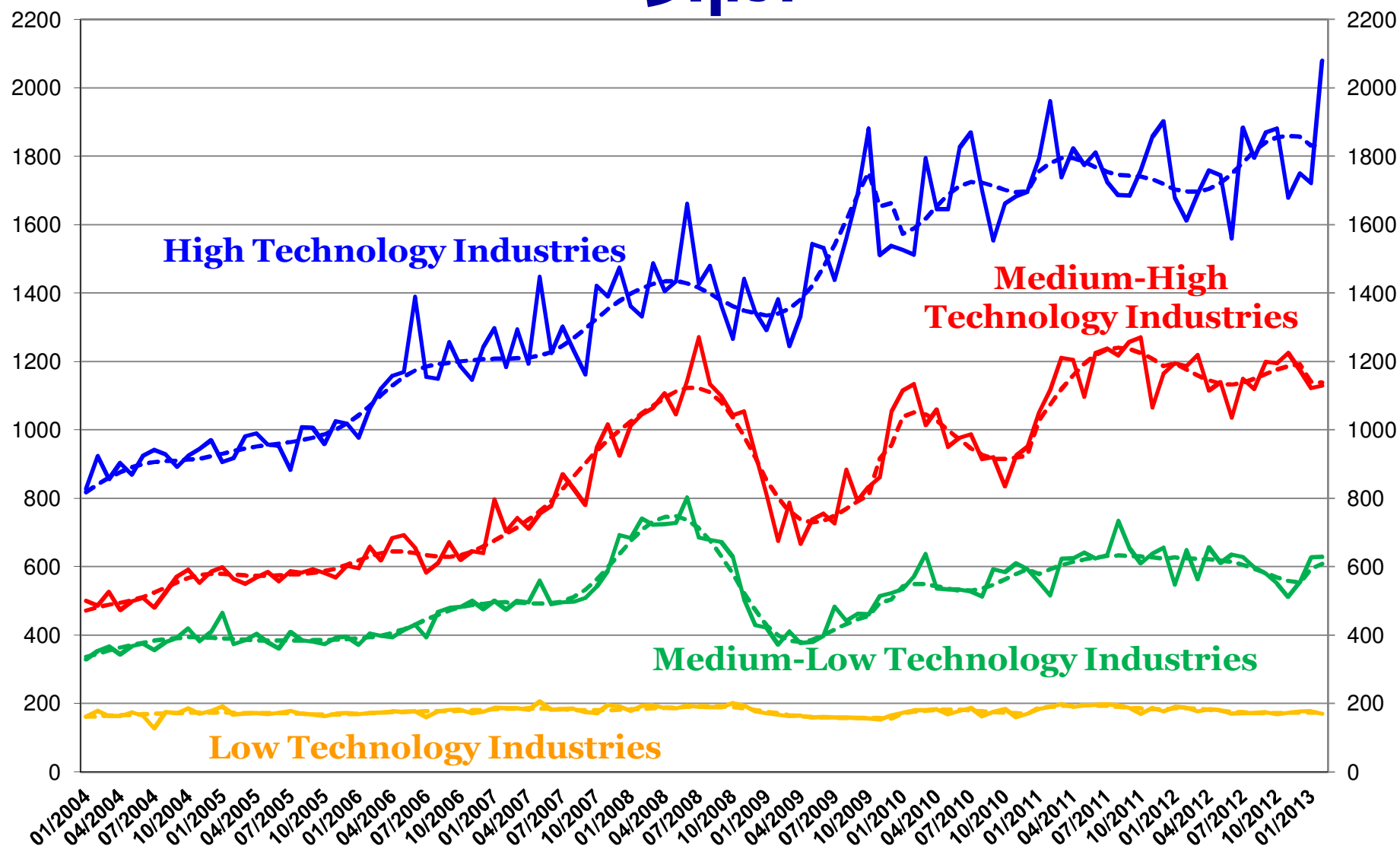
הוצאות מו"פ כאחוז מהתוצר הענפי

פריון כולל (Total Factor Productivity)

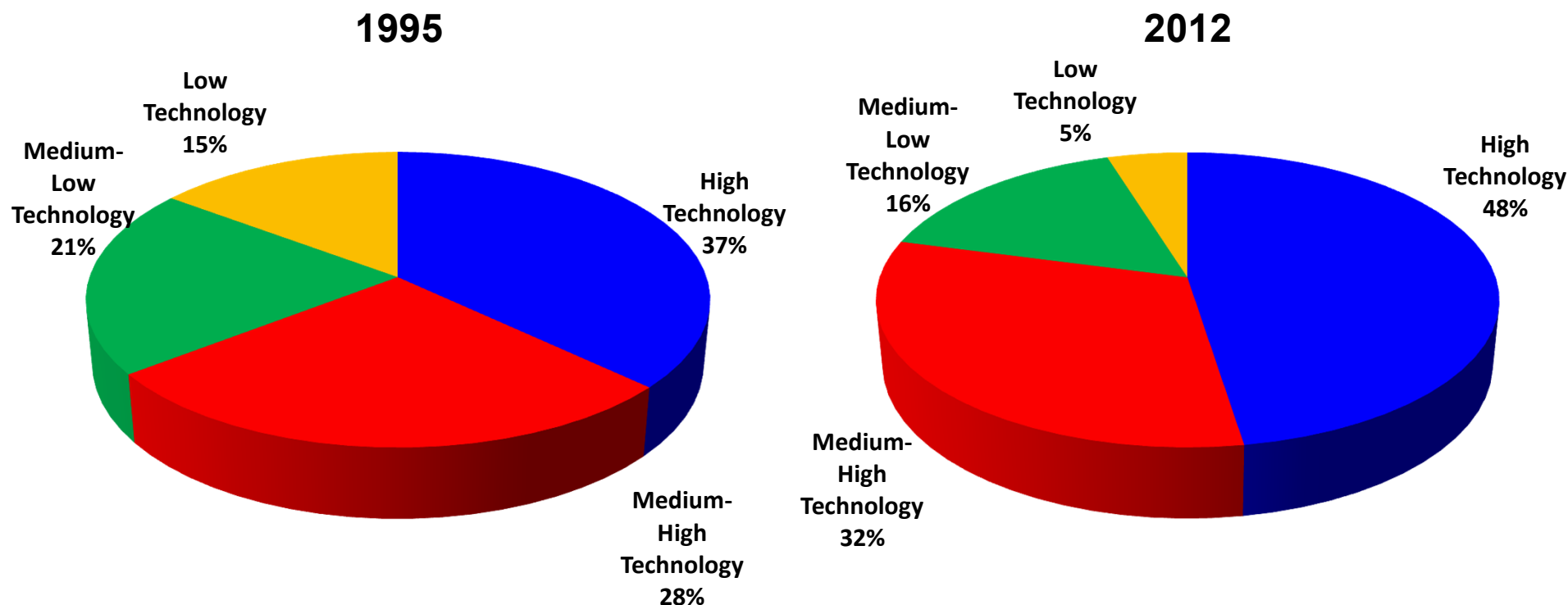
הייצוא על פי עוצמה טכנולוגית: "קטר הצמיחה תקוע"

נתונים חודשיים, מיליוני דולרים.

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

הייצוא התעשייתי לפי עצמה טכנולוגית: מעבר לייצוא היי-טק

תעשיות טכנולוגיה עלית: מכונות למשרד ומחשוב, רכיבים אלקטרוניים, כלי טיס, ציוד תקשורת אלקטרוני, ציוד לבקרה ולפיקוח, תרופות.

תעשיות טכנולוגיה מעורבת עלית: כימיקלים וזיקוק נפט, מכונות וציוד, ציוד ומנועים חשמלי, כלי רכב מנועיים.

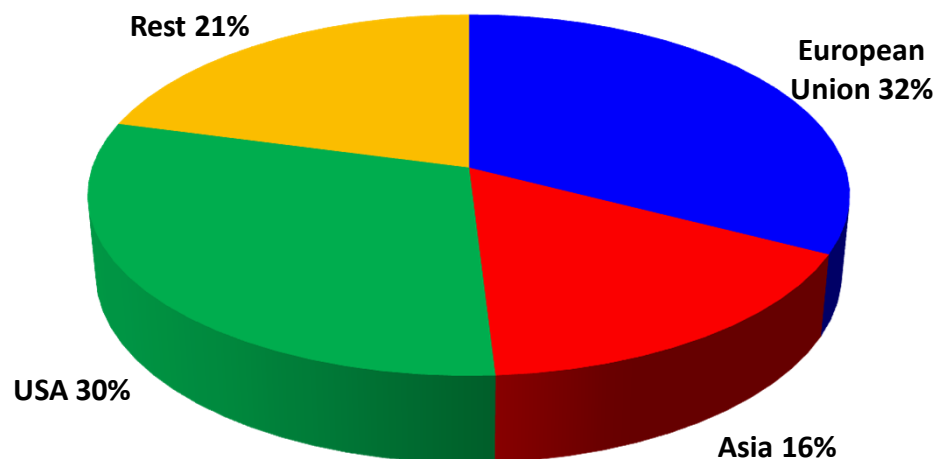
תעשיות טכנולוגיה מעורבת מסורתית: כרייה וחציבה, גומי ופלסטיקה, מינרלים אל-מתכתיים, מתכת בסיסית ומוצרי מתכת, כלי שיט, תכשיטים וצורפות, מוצרים לנמ"א.

תעשיות טכנולוגיה מסורתית: מוצרי מזון, משקאות וטבק, טקסטיל, הלבשה ועור, נייר, דפוס, עץ ומוצרי.

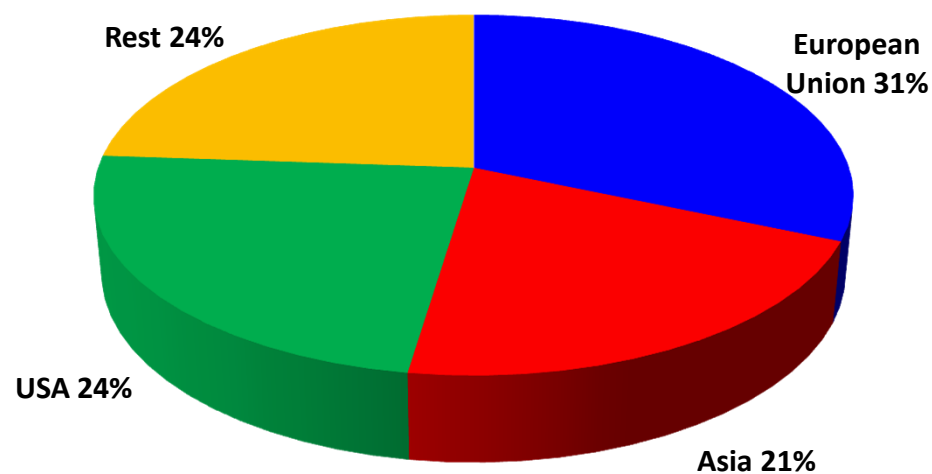
מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

יעדי יצוא הסחורות (ללא יהלומים): מעבר ליצוא לאסיה

2000

2012

הערות על אי שוויון ותעסוקה

הפערים גדלים בעולם: הפערים בישראל גדלו יותר השינוי בהכנסות נטו של משקי הבית, 1985-2008

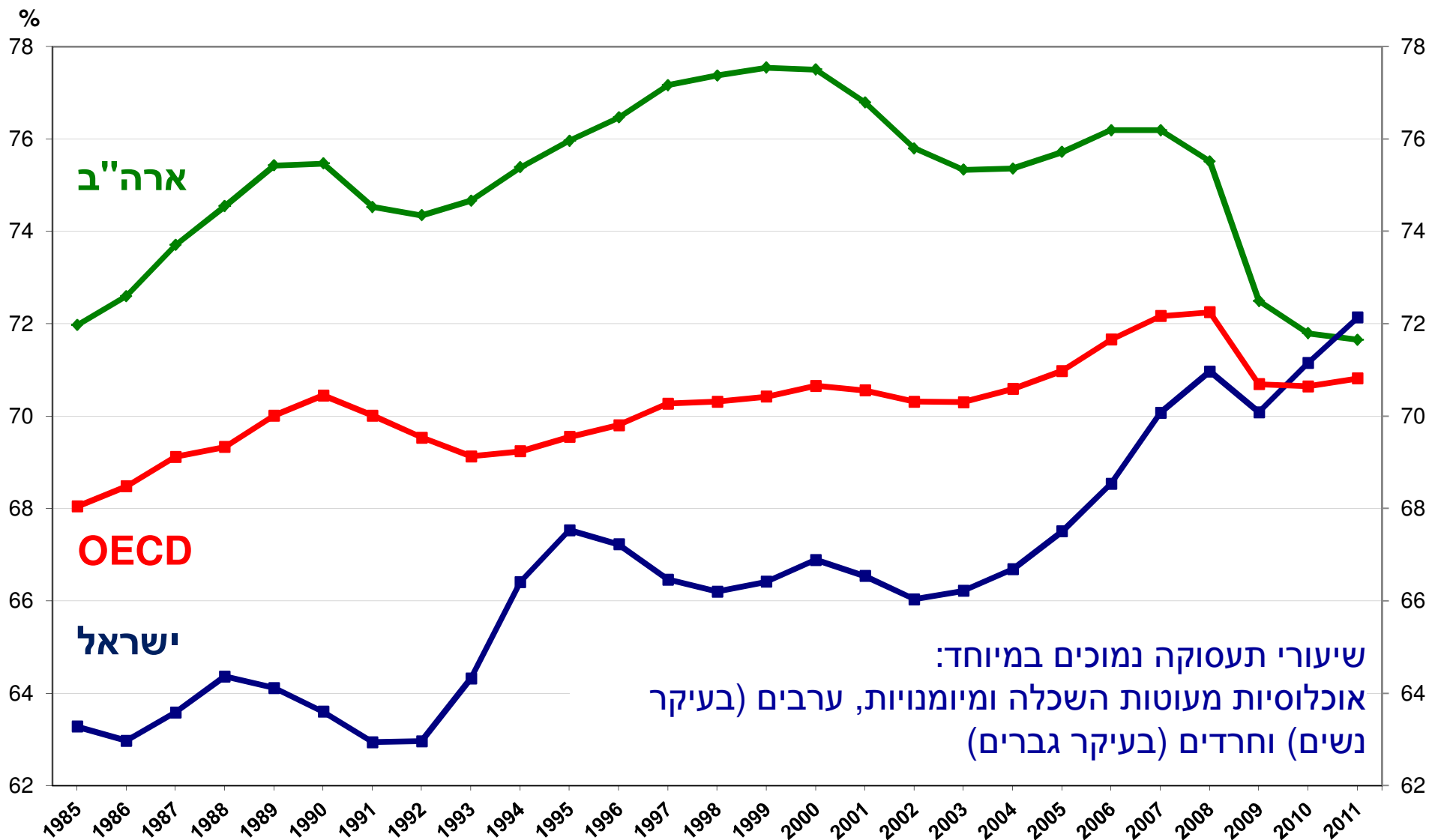
כלל האוכלוסייה עשירון תחתון עשירון עליון הבדל בין העשירונים

1.5	4.5	3.0	3.6	Australia
0.6	1.1	0.6	1.3	Austria
-0.5	1.2	1.7	1.1	Belgium
0.7	1.6	0.9	1.1	Canada
-1.3	1.2	2.4	1.7	Chile
1.2	3.0	1.8	2.7	Czech Republic
0.8	1.5	0.7	1.0	Denmark
1.3	2.5	1.2	1.7	Finland
-0.3	1.3	1.6	1.2	France
1.4	1.6	0.1	0.9	Germany
-1.6	1.8	3.4	2.1	Greece
0.2	0.6	0.4	0.6	Hungary
-1.3	2.5	3.9	3.6	Ireland
2.0	2.8	0.8	2.3	Israel
0.9	1.1	0.2	0.8	Italy
0.8	0.3	-0.5	0.3	Japan
1.4	2.9	1.5	2.2	Luxembourg
0.9	1.7	0.8	1.4	Mexico
1.1	1.6	0.5	1.4	Netherlands
1.4	2.5	1.1	1.5	New Zealand
1.3	2.7	1.4	2.3	Norway
-2.5	1.1	3.6	2.0	Portugal
-1.4	2.5	3.9	3.1	Spain
2.0	2.4	0.4	1.8	Sweden
-0.7	0.1	0.8	0.5	Turkey
1.5	2.5	0.9	2.1	United Kingdom
1.4	1.5	0.1	0.9	United States
0.5	1.9	1.4	1.7	OECD-27

אחוז השינוי השנתי הממוצע בהכנסה הריאלית הפנויה, מתוקנת לגודל משק הבית.

מקור: OECD, Divided We Stand, 2011.

גורם מרכזי לאי שוויון: שיעור תעסוקה נמוך

שיעור התעסוקה בגילאי 25-64.

מקור: OECD.

ועדת אקשטיין לתעסוקה - עיקרי ההמלצות

- שינויים במשרד התמ"ת
- קביעת יעדי תעסוקה ועוני
- קידום פעילות האגף לתעסוקת נשים ומעונות יום
- שילוב אוכלוסיות מעוטות השתתפות
- קידום פעילות האכיפה
- יישום תכניות משלימות

יעדי התעסוקה לגילאי 25-64

קבוצה	2008 (דוח הועדה)	יעד ל-2020
סה"כ 25-64	71.0%	76.4%
גברים חרדים	40.4%	63%
נשים חרדיות	56.7%	63%
גברים ערבים	74.1%	78%
נשים ערביות	23.4%	41%
היתר	77.4%	83.3%

המשמעות:

- תוספת של 33,000 עובדים מדי שנה מעבר לגידול הטבעי (תוספת של 0.5% לתעסוקה)
- תוספת לצמיחת התוצר של בין 0.5% ל-1% - הגעה לרמת תוצר דומה למדינות המפותחות

יעדי התעסוקה לגילאי 25-64 - בדרך אל היעד

קבוצה	2008 (עיבוד עדכני)	2011	רבע הדרך	יעד ל-2020
סה"כ 25-64	71.2%	71.9%	72.5%	76.4%
גברים חרדים	39.6%	45.6%	45.5%	63%
נשים חרדיות	57.4%	61.2%	58.8%	63%
גברים ערבים	71.8%	72.2%	73.4%	78%
נשים ערביות	24.4%	26.8%	28.5%	41%
היתר	77.8%	78.3%	79.2%	83.3%

הגידול עד 2011 עקבי עם עמידה ביעדים
 המצב ב-2012 על פי הגדרות התעסוקה החדשות (סה"כ):
 2008 - 71.6, 2012 - 74, שליש הדרך - 73.2

אתגרי המשק

- תעסוקה, עוני ואי שוויון
– השקעה בהון אנושי יצרני
– עידוד תעסוקה
- חינוך – מיומנויות לתעסוקה
– האם גני ילדים 3-4 זו נקודת החולשה?
- סיכון גיאו-פוליטי; אירופה והשלום

תודה!